

Šetření o vzájemné spolupráci škol a zaměstnavatelů

V průběhu druhé poloviny září a v říjnu 2013 probíhalo v projektu Pospolu plošné dotazníkové šetření formou internetového dotazování, do něhož byly zahrnuty všechny střední a vyšší odborné školy. Souběžně bylo stejnou formou realizováno dotazníkové šetření u vybraných zaměstnavatelů. Na dotazníkové šetření navázaly hloubkové rozhovory se zástupci 30 vybraných škol a 30 zaměstnavatelů. Dotazníkové šetření ve školách realizovala společnost STEM/MARK, která prováděla i hloubkové rozhovory se zástupci škol. Šetření u zaměstnavatelů ve stejném termínu provedla společnost TREXIMA, hloubkové rozhovory se zástupci zaměstnavatelů realizovala společnost UNIVERSITAS.

Šetření bylo součástí veřejné zakázky „Šetření zaměstnavatelů“, v jejímž rámci bylo zpracováno několik dílčích materiálů, které byly zaměřeny do **zmapování širšího kontextu spolupráce škol se zaměstnavateli**. Vznikly dvě dílčí analytické studie (sekundární analýza výstupů z výběrových šetření NÚV/NÚOV z období 2004–2012 a srovnávací analýza systémů odborného vzdělávání v Evropě a ve světě s důrazem na analýzu vzdělávacích systémů využívajících duální vzdělávání) a čtyři dílčí zprávy z realizovaných šetření ve školách a u zaměstnavatelů (zprávy z dotazníkových šetření a hloubkových rozhovorů). Tyto dílčí materiály sloužily jako podklad pro zpracování souhrnné analytické studie a budou využity při přípravě **návrhů legislativních a systémových opatření** pro zajištění optimálních podmínek spolupráce škol a zaměstnavatelů v ČR.

Dotazníkové šetření a hloubkové rozhovory s vedoucími pracovníky středních a vyšších odborných škol měly za úkol sesbírat informace nejen o **současné podobě odborné přípravy žáků** ve školách a v reálném pracovním prostředí, ale i o pedagogických pracovnících a žácích těchto škol. Zaměstnavatelé poskytli důležité informace o průběhu a výsledcích odborné přípravy žáků v reálném pracovním prostředí a o připravenosti absolventů středních a vyšších odborných škol ke vstupu na trh práce. Šetření bylo zaměřeno rovněž na určení překážek a bariér této spolupráce a k navržení úprav legislativních opatření nezbytných pro optimalizaci spolupráce škol se zaměstnavateli při realizaci odborného výcviku, resp. odborné praxe.

Dotazníkové šetření proběhlo formou **elektronického dotazování**. Osloveno bylo celkem 1107 škol a 4500 zaměstnavatelů s více než 20 zaměstnanci. Vzorek oslovených subjektů pokrýval všechny skupiny oborů vzdělání a všechna odvětví ekonomických činností. Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 351 škol a 1069 zaměstnavatelů; v rámci tzv. došetření se zapojilo dalších 12 škol.

Výsledky šetření ukazují, že školy i zaměstnavatelé se shodují v některých zásadních otázkách a v jisté míře své odpovědi vzájemně zrcadlí. Jde o potěšující okolnost – **potřeby a očekávání škol a zaměstnavatelů se ve většině případů setkávají**.

Ředitelé hodnotí jednoznačně pozitivně **přínos spolupráce** se zaměstnavateli pro školy i žáky (78 % a 79 % všech odpovědí) a částečně také pro samotné zaměstnavatele (44 % odpovědí). Podle ředitelů škol spolupráce se zaměstnavateli ve výsledku významně přispívá nejen ke snižování nezaměstnanosti absolventů SOŠ, ale také se podílí na celkovém snižování lokální nezaměstnanosti.

Jako nejčastější **formu spolupráce škol se zaměstnavateli** uvádějí školy spolupráci při zajišťování praktického vyučování (81 % odpovědí) a exkurze žáků ve firmách (76 % odpovědí). Tato čísla potvrzují výsledky dotazníkového šetření u zaměstnavatelů, kde jsou jako nejtýpichtější formy spolupráce uváděny rovněž odborný výcvik/odborná praxe a exkurze žáků ve firmách. V téměř polovině škol, které se zapojily do šetření, se v minulých třech letech podíleli odborníci z praxe na výuce. Třetina škol zve pravidelně odborníky k maturitním zkouškám. Nárazově jsou realizovány stáže učitelů a mistrů odborného výcviku ve firmách (33 % odpovědí).

Co se týče **rozsahu spolupráce**, většina škol uvádí, že odborný výcvik je nejčastěji realizován formou týdenních bloků s výrazným nárůstem hodin od 2. do 3. ročníku. Téměř tři čtvrtiny spolupracujících firem vnímá jako vyhovující týdenní a vícetýdenní bloky. Více než třetina zaměstnavatelů by upřednostnila vyšší míru odborné přípravy ve firmách a menší ve škole. Necelých 12 % zaměstnavatelů považuje za vyhovující variantu, kdy by si firmy vychovávaly své kvalifikované pracovníky samy formou spolufinancování odborné přípravy. Z tohoto počtu bylo nevíce firem z oblasti zpracovatelského průmyslu. Pouze dvě firmy z celkového počtu respondentů (0,2 % odpovědí) preferují zavedení čistého duálního systému.

Školy i zaměstnavatelé vnímají podobně **bariéry vzájemné spolupráce**. Školy uvádějí, že spolupráci škol a zaměstnavatelů zejména při odborném výcviku nejčastěji komplikuje nedostatek finančních prostředků ve školách a dostupnost vhodných firem z hlediska zaměření či oboru. Dalšími překážkami jsou často zmiňované lékařské prohlídky žáků, nastavení hygienických a bezpečnostních předpisů a absence daňového zvýhodnění pro firmy, v jejichž prostředí je odborný výcvik žáků realizován. V neposlední řadě školy poukázaly na laxní přístup samotných žáků k odbornému výcviku a nedostatek zakázek v soukromém sektoru. Odpovědi zaměstnavatelů tyto bariéry do značné míry zrcadlí. Jako nejčastější bariéru spolupráce se školami zaměstnavatelé vnímají problémy při komunikaci a obtížnou dohodu (28 %), nedostatek finančních prostředků (19 %) a dostupnost vhodných škol z hlediska dopravní obslužnosti (17 %).

V dotaznících pro zaměstnavatele se zjišťovala míra spokojenosti s **výstupními kompetencemi absolventů škol**. Zaměstnavatelé poukazují na poměrně nízkou úroveň některých kompetencí absolventů SOŠ. Absolventům nejvíce chybí komunikační dovednosti (především u absolventů oborů s výučním listem, 21 %), znalosti cizích jazyků (u absolventů oborů s výučním listem tento nedostatek identifikovalo 21 % respondentů) a schopnost nést zodpovědnost (také především u této skupiny uvádí 19 % firem). Nedostatek kvality vnímají zaměstnavatelé zejména v oboru strojírenství (obsluha a obrábění CNC strojů, svářeč, strojní zámečnick, konstruktér), v oboru stavebnictví (zedník), ekonomie, elektro a obecně v technických oborech, dále také v profesích zdravotnického personálu a sociální práce.

Školy i zaměstnavatelé navrhovali následující změny:

- zvýšit podíl odborné přípravy na pracovištích zaměstnavatelů;
- změnit způsob financování praktické přípravy žáků ve firmách formou daňových odpočtů (již zohledněno v novele zákona o daních z příjmů);
- změnit způsob financování škol;
- vyřešit problém lékařských prohlídek žáků a BOZP;
- zlepšit přípravu žáků na základních školách.

Další informace najdete na www.projektpospolu.cz/setreni-a-analyzy.